

6. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: Академия, 1996. – 278 с.
7. Мясисhev В. Н. Психология отношений / В. Н. Мясисhev. – М.: Институт практической психологии, 1995. – 335 с.
8. Радул В. В., Галета Я. В. Основы социализации личности: навчальний посібник / В. В. Радул, Я. В. Галета. – Кировоград: ФО-П Александра М. В., 2013. – 232 с.
9. Сластенин В. А. Педагогика / В. А. Сластенин. – М.: Академия, 2003. – 576 с.
10. Темченко О. В. Педагогические условия формирования профессиональной позиции учителя общеобразовательной школы: автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. В. Темченко. – Харьков, 2010. – 24 с.

REFERENCES

1. Abulhanova-Slavskaya, K. A. (1989). *Aktivnost i soznanie lichnosti kak subekta deyatel'nosti*. [The activity and consciousness of the personality as a subject of activity]. Moscow.
2. Anciferova, L. I. (1990). *Lichnost s pozicii dinamicheskogo podhoda*. [Personality from a dynamic perspective]. Moscow.
3. *Velikij tlumachnij slovník suchasnoyi ukrayinskoyi movi*. (2004). [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Irpin.
4. Vershlovskij, S. G. (1987). *Obshee obrazovanie vzroslykh: stimuly i motivy*. [General adult education: incentives and motives]. Moscow.
5. Grickova, N. V. (2013). *Formuvannya socialno-profesijnoyi mobilnosti majbutnih uchiteliv v osvithnomu prostori vishogo navchal'nogo zakladu*. [Form of social and professional mobility Maybutnog teachers in the open space of the main mortgage]. Lugansk.

6. Markova, A. K. (1996). *Psihologiya professionalizma*. [Psychology of Professionalism]. Moscow.
7. Myasishev, V. N. (1995). *Psihologiya otnoshenij*. [The psychology of relationships]. Moscow.
8. Radul, V. V., Galeta, Ya. V. (2013). *Osnovi sotsializatsiyi osobistosti: navchalniy posibnik*. [Fundamentals of social and economic development: a naval messenger]. Kirovograd.
9. Slastenin, V. A. *Pedagogika*. [Pedagogy]. Moscow.
10. Temchenko, O. V. (2010). *Pedagogicheskie usloviya formirovaniya professionalnoj pozicii uchitelya obsheobrazovatel'noj shkoly*. [Pedagogical conditions for the formation of the professional position of a teacher of a comprehensive school]. Harkov.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФІРЦОВА Ірина Володимирівна – здобувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна соціалізація майбутнього викладача-педагога.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FIRSOVA Irina Vladimirovna – Candidate of the Department of Pedagogy and Management of Education of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnychenko.

Circle of scientific interests: professional socialization of the future teacher-teacher.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2019 р.

УДК 378.04:745/749]:687.016
DOI: 10.36550/2415-7988.2019.182.50

ОРЛОВА Наталія Станіславівна – асистент кафедри основ виробництва та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5071-869X>
e-mail: orlovanatstan@gmail.com

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Підготовка майбутнього вчителя трудового навчання та технологій в закладах вищої освіти сьогодні вимагає вдосконалення змісту і методики навчання дисциплін художнього спрямування; впровадження нових освітніх технологій; врахування технічного та технологічного світогляду студентів, їх індивідуальних якостей.

Участь студентів у художньо-

конструкторській діяльності на заняттях з художнього проектування одягу розкриває великі перспективи комплексного формування творчого потенціалу особистості. Крім того, пізнання майстерності та мистецтва створення одягу сприяє формуванню моральних ідеалів, естетичного смаку, підвищенню культурного рівня майбутніх учителів. Тому пошук методів викладання матеріалу на заняттях з художнього проектування одягу, які б сприяли підвищенню рівня засвоєння

програмного матеріалу, естетичному вихованню та формуванню творчих здібностей, є актуальною проблемою сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання взаємодії творчого процесу з методами проектування одягу у своїх дослідженнях розкривають такі автори, як: Г. Гусейнов, В. Єрмілова, Д. Єрмілова, М. Кілошенко, З. Кукушкіна, Г. Петушкова, Є. Рачинська, З. Тканко.

Вагомий внесок у напрямках розвитку творчих здібностей, винахідництва внесли Р. Акофф, Г. Альтшуллер, Й. Гейзінга, У. Едвардс, Ф. Емері, Р. Кіні, Дж. Клір, Р. Льюїс, О. Моргенштерн, Дж. Нейман, Х. Райф, Х. Таха та ін., наші вітчизняні вчені З. Богуславська, Л. Виготський, Л. Євланов, Ю. Зайченко, В. Кугузов, Г. Мельников, Н. Михайлова, С. Орловський, О. Рева та ін. Спробу класифікувати ігрові технології робили М. Кларін, А. Петров, О. Пометун, В. Семенов, Г. Селевко, С. Тюнникова тощо.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив помітити розбіжність науковців у поглядах на питання формування і розвитку творчих здібностей, зокрема: як особистість стає творчою, як розвинути її творчий потенціал. Недостатньо також вивчена проблема художньо-конструкторської творчості. Саме ці обставини – неповна теоретична розробленість і методична дослідженість проблеми у поєднанні з її великою практичною значущістю і актуальністю спричинили вибір теми роботи.

Мета статті – визначити потенціал впливу сучасних методів проектування одягу на розвиток творчих здібностей студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес творчості – це пошук єдності форми й змісту. Іноді розв'язання творчої задачі із застосуванням традиційних методів проектування не дає нових цікавих рішень. Тому важлива активізація творчого пошуку, яка спрямована на розвиток творчих здібностей студента та на інтенсифікацію самого процесу проектування.

У процесі художньо-конструкторської діяльності, спрямованої на розробку моделей одягу, творчі здібності можуть розвиватися з врахуванням особливостей цієї діяльності. Цілеспрямоване їх формування повинно опиратися на індивідуальні якості особистості, на її природні задатки, нахили, забезпечуючи самовираження й самовдосконалення [4].

Дослідниками виявлено три рівні активізації творчих здібностей: – продуктивний рівень – креативність дорівнює нулю, але з допомогою починає розвиватися (мотивація ззовні); – евристичний рівень – перехід до пошуку, створення нових засобів постановки мети (мотивація з середини); –

креативний рівень – не тільки пошук евристик, але і постановка власної мети (вихід за межі проблемної ситуації).

Художнє проектування одягу – специфічний вид творчості, можна провести аналогію з характерними особливостями винахідницької творчості [10]. У зв'язку з цим «на заняттях у студентів повинні формуватися такі якості, як: – цілеспрямовано дивитись і розуміти оточуюче середовище (зрівнювати, зіставляти, розкривати подібність і неоднаковість предметів і явищ); – виділяти головне не тільки в одязі, а й в оточуючому нас світі; – сприймати залежність елементів зображення, конструкцій, пов'язаних між собою композиційною логікою; – розвиток предметного і понятійного мислення, різних видів пам'яті, уявлення, фантазії, оригінальності та нестандартності мислення; – здібності аналізувати і синтезувати у художньому образі реальні предмети і явища на основі співставлення і пошуків далеких та близьких аналогій; – розвиток сенсорних умінь і навичок з метою вдосконалення функціональних можливостей органів почуттів, підвищення їх загальної чутливості на основі диференційованого аналізу об'єктів і явищ оточуючої дійсності; – формування навичок композиції, уміння планувати і підбирати матеріали і інструменти; – формування спеціальних практичних умінь і навичок; – уміння планування своєї діяльності під час виконання навчально-творчих завдань різного рівня складності» [11].

В ході аналізу спеціальної літератури було виявлено, що «метод в конструюванні одягу – це впорядковане досягнення проектної мети, вирішення поставленого перед конструктором функціонально-просторового, технологічного і художнього завдання, послідовність прийомів або операцій, необхідних для отримання бажаного результату; система заходів для оптимальної організації проектної діяльності» [5].

Розвиток творчих здібностей, знаходження нетривіальних шляхів рішення творчих завдань проектування, подолання психологічної інерції – це можливості евристичних методів. Сучасні дизайнери одягу часто користуються простими евристичними прийомами, що базуються на методах аналогії, асоціації, комбінування, інверсії та ін. Використання найрізноманітніших евристичних методів дозволяє проявити майбутньому вчителю ініціативу, розкрити його індивідуальні творчі здібності, розвинути логіку мислення в професійному напрямі.

Сучасні евристичні методи, які використовуються для інтенсифікації розумової активності та прискорення усього процесу проектування одягу: – методи власне проектування (аналогії, асоціації, неології,

евристичне комбінування, антропотехніка, використання передових технологій тощо); – методи, які використовуються при осмисленні поставленого завдання (навідне завдання-аналог, зміна формулювання завдання, навідні питання, перелік недоліків, вільний вираз функції тощо); – методи, що дають нові парадоксальні рішення (інверсія, емпатія, «мозкова атака», «мозкова облога», «нарада піратів», дельфійський, карикатури тощо); – методи математичного аналізу (семикратний пошук, побудова матриць і мереж взаємодії, генерування ідей на основі побудови діаграм тощо); – методи, в яких використовуються професійні ігри (написання сценаріїв, ігри (ігровий метод імітації) тощо) [2].

Можна вибрати будь-який із вище зазначених методів, що найкраще підходить для вирішення конкретного завдання, або групу методів і використовувати їх при художньому проектуванні нових моделей одягу.

Припускаючи існування творчої здатності у кожного суб'єкта, викладач має створити такі психологічні умови, при яких мають виникнути і розвинутися творчі здібності майбутнього дизайнера. Так на дисципліні «Проектування одягу» в Харківській академії дизайну і мистецтв була апробована методологічна практика активізування творчого мислення студентів шляхом використання музики за першоджерело для створення колекції одягу [1].

Як показують дослідження, сприйняття музики має активний слухомоторний характер. Людина відчуває ритмічну пульсацію, відтворюючи її за допомогою тілесних і емоційних рухів, дійсних або уявних. Таким чином, можна використовувати емоційно-чутливе сприйняття музики в активізації творчої діяльності студентів-дизайнерів [7].

Існують також специфічні методи проектування одягу. Наприклад: біонічний метод ставить за мету аналіз об'єктів живої природи. Студентам пропонується знайти в них цікаву ідею, принцип, засіб, словом, все те, що можна використати в проектуванні нових зразків одягу.

Найчастіше на заняттях з художнього проектування викладачі пропонують завдання з використанням комбінаторного методу (метод комбінацій), який уперше застосували в 20-х роках минулого століття конструктивісти А. Родченко, Л. Попова, В. Степанова [3, 5, 9]. Він полягає в пошуку різних комбінацій на основі визначених форм та елементів у певному порядку шляхом перестановок, вставок, поєднань, згрупувань, переворотів, комбінування деталей, пропорційних членувань всередині базової форми [5].

Метод передових технологій використовується у проектуванні для об'єктів, здатних змінювати зовнішній вигляд. Завдяки досягненням учених у галузі нанотехнологій з'являються поняття «розумний текстиль» та «розумний одяг». Сучасними дизайнерами вже розроблені моделі одягу з «тканини-хамелеона», матеріалів із рідкими кристалами, що змінюють свій колір при нагріванні, моделі одягу з автономним висвітленням.

Велике значення сьогодні має використання на заняттях проектування одягу 3D-технологій. Це робить процес навчання наочним і дозволяє розвивати професійні компетенції студентів, здійснювати особистісний підхід, вести проектну діяльність.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Творчий підхід до створення нової моделі одягу є важливою умовою у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій. У багатоплановому та суперечливому процесі художнього проектування існує значна кількість методів. Але перспективним є саме використання разом з традиційними емпіричними прийомами, нетрадиційних евристичних методів, які дозволяють навчити студентів творчо мислити, продукувати власні креативні ідеї. Впровадження цих методів спрямоване на розкриття індивідуальних творчих здібностей студентів, розвиток ініціативи, логіки мислення у професійному напрямку; формування ціннісних якостей творчої особистості майбутнього вчителя трудового навчання та технологій. Такі підходи в навчанні дають можливість адекватно часу реагувати на виклики в освіті.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Герасимова А. І. Музыка та духовна творчість. / А. І. Герасимова // Питання філософії, 1995. – №6. – С. 45–67.
2. Гур'янова О. Активізація творчого мислення студентів за допомогою нових педагогічних технологій / О. Гур'янова – Режим доступу: http://dSPACE.kspu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/247/1/Активізація%20творчого%20мислення%20студентів%20за%20допомогою%20нових%20педагогічних%20технологій%20_120.pdf.
3. Гусейнов Г. М. Композиция костюма: Учебное пособие для студентов вузов / Г. М. Гусейнов, В. В. Ермилова, Д. Ю. Ермилова и др. – М. : Академия, 2003. – 432 с.
4. Єременко І. І. Активізація креативного мислення студентів / І. І. Єременко – Режим доступу: <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=12513&chapter=1>.
5. Килошенко М. И. Психология моды: Учебное пособие для вузов / М. И. Килошенко. – 2-е издание, испр. – М.: Оникс, 2006. – 320 с.
6. Косяк І. В. Взаємодія механізму творчості

та сучасних методів проектування в дизайні одягу / I. V. Kosiak – Режим доступу: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7308/1/Kosiak.pdf>.

7. Лагода О. М. Художньо-образні особливості костюма в дизайні одягу кінця XX – початку XXI століття: Дис. канд. мист. / О. М. Лагода – Харків: Ранок, 2007. – 324 с.

8. Пармон Ф. М. Композиция костюма: учеб. для вузов / Ф. М. Пармон. – М.: Легпромбытиздат, 1997. – 264 с.

9. Рачинская Е. И. Моделирование и художественное оформление одежды / Е. И. Рачинская, В. И. Сидоренко. – Ростов н/Д.: Феникс, 2002. – 608 с.

10. Реут Д. В. Место креативности в жизни общества. Когнитивный анализ и управление развитием ситуаций (СА8С'2001). / Д. В. Реут // Труды 1-й международной конференции. – Т. 3. – М.: Институт проблем управления РАН, 2001. – С. 91–123.

11. Розвиток творчих здібностей учнів основної загальноосвітньої школи з конструювання та моделювання одягу на уроках трудового навчання – Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00320680_0.html.

REFERENCES

1. Herasymova, A. I. (1995). *Muzyka ta dukhovna tvorchist.* [Music and spiritual creativity]. Kyiv.

2. Hurianova, O. *Aktyvizatsiia tvorchoho myslennia studentiv za dopomohoiu novykh pedahohichnykh tekhnolohii.* [Activation of students' creative thinking with the help of new pedagogical technologies] – Rezhyim dostupu: http://dspace.kspu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/247/1/Aktyvizatsiia%20tvorchoho%20myslennia%20studentiv%20za%20dopomohoiu%20novykh%20pedahohichnykh%20tekhnolohii%20_120.pdf (data zvernennia: 21.07.2019)

3. Huseinov, H. M., Ermylova, V. V., Ermylova, D. Iu. (2003). *Kompozitsiia kostiuma: Uchebnoe posobyie dlia studentov vuzov* [Costume Composition: A textbook for university students]. Moscow.

4. Yeremenko, I. I. *Aktyvizatsiia kreatyvnoho myslennia studentiv* [Activation of students' creative thinking] – Rezhyim dostupu: <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=12513&chapter=1>.

5. Kyloshenko, M. Y. (2006). *Psykhologhiia mody: Uchebnoe posobyie dlia vuzov.* [Fashion

Psychology: A Textbook for Universities]. Moscow.

6. Kosiak, I. V. *Vzaimodiia mekhanizmu tvorchosti ta suchasnykh metodiv proektuvannia v dyzaini odiahu.* [The interaction of the mechanism of creativity and modern design methods in the design of clothing] – Rezhyim dostupu: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7308/1/Kosiak.pdf>

7. Lahoda, O. M. (2007). *Khudozhno-obrazni osoblyvosti kostiuma v dyzaini odiahu kintsia XX – pochatku XXI stolittia.* [Artistic and figurative features of the costume in the design of clothing of the late XX – early XXI century]. Kharkiv.

8. Parmon, F. M. (1997). *Kompozitsiia kostiuma: ucheb. dlia vuzov.* [Costume composition: textbook. for universities]. Moscow.

9. Rachynskaia, E. Y., Sydorenko V. Y. (2002). *Modelirovaniie y khudozhestvennoe oformleniie odezhd.* [Modeling and decoration of clothing]. Rostov n/D..

10. Reut, D. V.(2001). *Mesto kreatyvnoy v zhyzny obshchestva.* Kognitivnyi analiz y upravleniie razvytiem sytuatsyi (SA8S2001). [The place of creativity in society. Cognitive analysis and situation management]. Moscow.

11. *Rozvytok tvorchykh zdibnostei uchniv osnovnoi zahalnoosvitnoi shkoly z konstruiuvannia ta modeliuvannia odiahu na urokakh trudovoho navchannia.* [Development of creative abilities of students of primary school for designing and modeling of clothes in the lessons of labor training] – Rezhyim dostupu: http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00320680_0.html (data zvernennia: 21.07.2019) – Nazva z ekrana

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОРЛОВА Наталія Станіславівна – асистент кафедри основ виробництва та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Наукові інтереси: методика навчання художнього проектування одягу майбутніх вчителів трудового навчання та технологій.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ORLOVA Nataliia Stanislavivna – assistant of the department of the fundamentals of production and design Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University.

Circle of scientific interests: methods of teaching artistic design of clothing of future teachers of labor training and technology.

Стаття надійшла до редакції 29.11.2019 р.